

Note 17 - Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter til virkelig verdi klassifiseres i ulike nivåer.

Nivå 1: Verdsettelse basert på noterte priser i aktivt marked

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse prisene representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. I kategorien inngår blant annet børsnoterte aksjer og statskassveksler.

Nivå 2: Verdsettelse basert på observerbare markedsdata

Nivå 2 består av instrumenter som verdsettes ved bruk av informasjon som ikke er noterte priser, men hvor priser er direkte eller indirekte observerbare for eiendelene eller forpliktelsene, og som også inkluderer noterte priser i ikke aktive markeder.

Nivå 3: Verdsettelse basert på annet enn observerbare data

Hvis fastsettelse av verdi ikke er tilgjengelig i forhold til nivå 1 og 2 benyttes verdsettelsesmetoder som baserer seg på ikke-observerbar informasjon.

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 30. september 2021:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	1	3.731	-	3.732
- Obligasjoner og sertifikater	2.360	27.672	-	30.032
- Egenkapitalinstrumenter	1.908	57	559	2.525
- Fastrentelån og ansvarlig lån	-	43	4.246	4.289
Finansielle eiendeler virkelig verdi over utvidet resultat				
- Utlån til kunder	-	-	80.832	80.832
Sum eiendeler	4.269	31.503	85.638	121.410
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	1	3.740	-	3.741
- Egenkapitalinstrumenter	90	-	-	90
Sum forpliktelser	91	3.740	-	3.831

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 30. september 2020:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	0	10,309	-	10,309
- Obligasjoner og sertifikater	2.267	24.108	-	26.375
- Egenkapitalinstrumenter	1.440	16	434	1.890
- Fastrentelån og ansvarlig lån	-	43	4.282	4.324
Finansielle eiendeler virkelig verdi over utvidet resultat				
- Utlån til kunder	-	-	75.047	75.047
Sum eiendeler	3.707	34.476	79.763	117.945
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	2	8.413	-	8.415
- Egenkapitalinstrumenter	10	-	-	10
Sum forpliktelser	12	8.413	-	8.425

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 31. desember 2020:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	1	7.225	-	7.226
- Obligasjoner og sertifikater	4.865	21.741	-	26.606
- Egenkapitalinstrumenter	1.928	6	432	2.366
- Fastrentelån og ansvarlig lån	-	43	4.242	4.285
Finansielle eiendeler virkelig verdi over utvidet resultat				
- Utlån til kunder	-	-	74.761	74.761
Sum eiendeler	6.793	29.015	79.435	115.244
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	2	7.177	-	7.179
- Egenkapitalinstrumenter	-	-	-	-
Sum forpliktelser	2	7.177	-	7.179

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 30. september 2021:

(mill. kr)	Egenkapital- instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Fastrentelån	Utlån til virkelig verdi over utvidet resultat	Sum
Inngående balanse 1.1.21	432	4.242	74.761	79.435
Tilgang	21	922	33.175	34.118
Fraregning	-2	-827	-27.123	-27.952
Nedskrivning forventet tap på utlån	-	-	19	19
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	107	-91	1	17
Utgående balanse 30.9.21	559	4.246	80.832	85.638

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 30. september 2020:

(mill. kr)	Egenkapital-instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Fastrentelån	Utlån til virkelig verdi over utvidet resultat	Sum
Inngående balanse 1.1.20	405	4.636	71.336	76.377
Tilgang	26	497	41.527	42.051
Fraregning	-14	-969	-37.802	-38.784
Nedskrivning forventet tap på utlån	-	-	-21	-21
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	17	117	7	141
Utgående balanse 30.9.20	434	4.282	75.047	79.763

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 31. desember 2020:

(mill. kr)	Egenkapital- instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Fastrentelån	Utlån til virkelig verdi over utvidet resultat	Sum
Inngående balanse 1.1.20	405	4.636	71.336	76.377
Tilgang	48	731	47.183	47.962
Fraregning	-14	-1.206	-43.754	-44.973
Nedskrivning forventet tap på utlån	-	-	-13	-13
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	-7	81	7	81
Utgående balanse 31.12.20	432	4.242	74.761	79.435

Metode for verdsettelse

Verdsettelsesmetodene som benyttes er tilpasset til hvert finansielle instrument, og har som formål å benytte mest mulig av informasjonen som er tilgjengelig i markedet.

Metode for verdsettelse av finansielle instrumenter i nivå 2 og 3 er beskrevet i det følgende:

Fastrenteutlån til kunder (nivå 3)

Utlånene består i hovedsak av fastrenteutlån i norske kroner. Verdien av fastrenteutlånene fastsettes ved at avtalte rentestrømmer neddiskonteres over løpetiden med en diskonteringsfaktor som er justert for marginkrav. Ved beregning av sensitivitet, er diskonteringsfaktor økt med 10 punkter.

Utlån til virkelig verdi over totalresultatet (nivå 3)

Boliglån med flytende rente klassifisert til virkelig verdi med verdiendring over totalresultat blir verdsatt basert på pålydende saldo og forventet tap. Utlån uten vesentlig kredittrisikoforverring etter første gangs balanseføring har estimert virkelig verdi lik pålydende saldo. For utlån med en vesentlig økning i kredittrisiko etter innvilgelse eller objektive bevis for tap, beregnes forventet tap over instrumentenes levetid på linje med tapsnedskrivning av utlån til amortisert kost. Estimert virkelig verdi settes lik saldo fratrukket beregnet forventet livstidstap. Dersom man dobler worst case scenarioets sannsynlighet i tapsmodellen, medfører det en reduksjon i virkelig verdi på 8 millioner kroner.

Sertifikater og obligasjoner (nivå 2 og 3)

Verdivurderingen i nivå 2 baseres i hovedsak på observerbar markedsinformasjon i form av rentekurver, valutakurser og kredittmarginer til den enkelte kreditt og obligasjonens eller sertifikatets karakteristika. For papirer vurdert under nivå 3 baseres verdsettelsen på indikative priser fra tredjepart eller sammenlignbare papirer.

Aksjer (nivå 3)

Aksjer som er klassifisert i nivå 3 omfatter i det vesentligste investeringer i unoterte aksjer. Disse omfatter blant annet 471 millioner kroner i Private Equity-investeringer, eiendomsfond, hedgefond og unoterte aksjer gjennom selskapet SMN Invest. Verdsettelsene er i all hovedsak basert på rapportering fra forvaltere av fondene, som benytter kontantstrømbaserte modeller eller multipler ved fastsettelse av virkelig verdi. Konsernet har ikke full tilgang til informasjon om alle elementene i disse verdsettelsene og har derfor ikke grunnlag for å fastsette alternative forutsetninger.

Finansielle derivater (nivå 2)

Finansielle derivater i nivå 2 omfatter i hovedsak valutaterminer og rente- og valutaswapper. Verdsettelsen er basert på observerbare rentekurver. I tillegg omfatter posten derivater knyttet til FRAer. Disse er verdsatt med utgangspunkt i observerbare priser i markedet. Derivater klassifisert i nivå 2 omfatter også aksjederivater knyttet til Markets' market-making aktiviteter. Hoveddelen av disse derivatene er knyttet opp mot de mest omsatte aksjene på Oslo Børs, og verdsettelsen baseres på kursutviklingen på den aktuelle/underliggende aksjen og observerbar eller beregnet volatilitet.

Sensitivitetsanalyse, nivå 3 per 30. september 2021:

(mill. kr)	Balanseført verdi	Effekt av mulige alternative forutsetninger
Fastrentelån	4.246	-12
Egenkapitalinstrumenter til virkelig verdi over resultatet *	559	
Utlån til virkelig verdi over totalresultatet	80.832	-8

* Som beskrevet over er ikke informasjon for å foreta alternative beregninger tilgjengelig